

מבקר המדינה | דוחות על הביקורת בשלטון המקומי 2020

**עיריית רמלה -
מניעת אלימות
בין בני זוג
וטיפול בנפגעים**

עיריית רמלה - מניעת אלימות בין בני זוג וטיפול בנפגעים

רקע

אלימות במשפחה היא תופעה חברתית קשה בעלת ביטויים שונים. חלק גדול ממקרי האלימות הוא בין בני זוג, ונפגעים בעיקר נשים. במחלקה לשירותים חברתיים בעיריית רמלה פועל מרכז אזורי לשלום המשפחה, הנותן שירות גם לתושבי רשויות סמוכות.

נתוני מפתח

8,398

משפחות טופלו במרכזים למניעת אלימות ולטיפול באלימות במשפחה בכל הארץ בשנת 2018

22,974

תיקי עבירות אלימות בין בני זוג טופלו במשטרה בכל הארץ בשנת 2018

1,219

פניות נשים בכל הארץ למוקד חירום חברתי במשרד הרווחה בשנת 2018

114

משפחות טופלו במרכז לשלום המשפחה ברמלה בשנת 2018, ובהן 72 נשים

546

פניות למרכז לשלום המשפחה ברמלה ב-2018. 442 מהן הגיעו מהמשטרה ו-32 בלבד מהנפגעים עצמם

85 מיליון ש"ח

סכום ההוצאות על רווחה בעיריית רמלה בשנת 2018

18%

מהפניות למרכז לשלום המשפחה ברמלה בשנת 2018 נגעו לאוכלוסייה הערבית

21%

מהפניות למרכז לשלום המשפחה ברמלה בשנת 2018 נגעו לאוכלוסיית עולים

פעולות הביקורת

בחודשים אפריל עד נובמבר 2019 בדק משרד מבקר המדינה את שירותי הרווחה בעיריית רמלה, בעיקר במסגרת המרכז האזורי לשלום המשפחה, בהיבט של מניעת אלימות בין בני זוג וטיפול בנפגעים. בדיקות השלמה נעשו במשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, במשרד לביטחון הפנים ובמשטרת ישראל.

תמונת המצב העולה מן הביקורת

- יישום המלצות ועדה מקצועית ארצית לטיפול באלימות** - הוחל ביישומן של רוב ההמלצות שנועדו ליישום בשנה הראשונה ובהן הרחבת שירותים למגזרים השונים, מערכי הסברה ומענים במצבי חירום ובעיתות סכנה, אך יישומן טרם הושלם.
- איזש תקנים** - במועד הביקורת לא היו מאוישים כרבע מהתקנים בצוותים המטפלים בפרט ובמשפחה. במרכז לשלום המשפחה היו מאוישים כל התקנים, אבל איזש נתון לתנועתיות. פערים באיזש תקנים של עובדים סוציאליים הם תופעה כלל ארצית.
- חלוקת עבודה ותיאום בתחום הרווחה** - חלוקת העבודה והתיאום בין המחלקה לשירותים חברתיים ובין המרכז לשלום המשפחה אינם מוסדרים דיים בנהלים למשל- לגבי העברת מידע ועדכון שיסדירו גם מועדים קבועים לדיונים על לקוחות משותפים של המחלקה והמרכז.
- פעולות מניעה ואיתור** - המחלקה לשירותים חברתיים והמרכז לשלום המשפחה ברמלה אינם מבצעים באופן שיטתי וסדור פעולות הסברה ואיתור למניעת מקרי אלימות במשפחה, גם בקרב מגזרים ייחודיים בעיר. מפילוח מקור ההפניות למרכז נמצא כי 81% מכלל הפניות למרכז לשלום המשפחה בשנת 2018 נעשו על ידי המשטרה, 7.1% היו פניות מהמחלקה לשירותים חברתיים ורק 5.9% מהפניות למרכז היו עצמאיות.
- נשירה מטיפול** - הגם שמספר הנושרים פחת בכ-30% בשנת 2018 יחסית לשנת 2017, היקף הנשירה מטיפול הוא נרחב - 54 נושרים בשנת 2017 ו-38 נושרים בשנת 2018.
- טיפול באוכלוסיות ייחודיות** - טרם הושלם במקומות הנדרשים ובכללם רמלה, יישום ההמלצות של ועדות ארציות מקצועיות בנושא הטיפול באוכלוסיות ייחודיות בהקשר של אלימות במשפחה, הן בנוגע לתגבור הצוות המקצועי המטפל באוכלוסיות אלו והן בנוגע להתאמת המודל הטיפולי אליהן.
- שיהוי בדיווח ובנקיטת פעולות** - נמצאו 14 מקרים מתוך 51 תיקים שנותחו, שהמשטרה לא העבירה בהם דיווח מייד ללמרכז לשלום המשפחה, כנדרש בהוראות, אלא רק כעבור חודשיים בממוצע. נוסף על כך, נמצאו שבעה מקרים שבהם היה שיהוי של שבוע עד שלושה חודשים ויותר ממועד משלוח הודעת המשטרה למרכז על תלונת אלימות במשפחה עד מועד הבירור הטלפוני של המרכז עם המתלונן. כמו כן נמצאו שבעה מקרים שהיה בהם שיהוי של חודשים אחדים ממועד קבלת הפנייה במרכז עד מועד תחילת הטיפול.
- הדרכות והשתלמויות** - משרד הרווחה לא החל בהכשרת אנשי מקצוע באמצעות תוכניות הכשרה לטיפול במגזרים ייחודיים המקנות כלים וידע בתחום הרגישות התרבותית והיכולת התרבותית, מלבד הכשרות לעו"ס דוברי ערבית העובדים במגזר הערבי. נכון למועד הביקורת שום עו"ס מצוות המרכז לשלום המשפחה ברמלה לא עבר קורסי הכשרה ייעודיים לטיפול במגזרים ייחודיים ובפרט במגזר הערבי.

מתן שירותי רווחה - העובדים הסוציאליים המטפלים בלקוחות המרכז לשלום המשפחה עושים את עבודתם במסירות ובהתמדה, חרף קשיים בגיוס כוח אדם מקצועי, קשיים רגשיים וקשיים טכניים הקשורים למקום שהמרכז פועל בו.

עיקרי המלצות הביקורת

על משרד הרווחה לקדם את יישום ההמלצות של הוועדה המקצועית הארצית לטיפול באלימות בהתאם ללוח הזמנים שנקבע, ובכלל זה הכשרת אנשי מקצוע העוסקים בתחום.

מוצע כי משרד הרווחה יגבש פתרונות לצמצום הפערים באיוש המשרות של עובדים סוציאליים בעיריית רמלה וברמה הארצית, לרבות בעניין תנאי העסקתם.

על עיריית רמלה לפעול להגברת שיתוף הפעולה והתיאום בין המחלקה לשירותים חברתיים, המרכז לשלום המשפחה וגורמי מקצוע אחרים (משטרה, גורמי חינוך ובריאות), על מנת לשפר את הטיפול בנפגעי האלימות במשפחה.

על העירייה להכין ולבצע תוכניות ופעולות הסברה ואיתור כנדרש, גם בקרב מגזרים ייחודיים, כדי למנוע הסלמה של מצבי אלימות במשפחה, ולהגיע למספר מרבי של לקוחות הזקוקים לעזרה. כמו כן מומלץ להמשיך ולבחון את הסיבות לנשירה מהטיפול, כדי לצמצם את ממדיה.

סיכום

האלימות במשפחה היא תופעה חברתית קשה ומן האתגרים המרכזיים של המחלקות לשירותים חברתיים ברשויות המקומיות. הדברים מקבלים משנה תוקף בעיריית רמלה, בשל היותה עיר מעורבת. לפיכך יש לפעול במישור הממלכתי והמקומי לפיתוח כלים שיאפשרו למנוע ככל האפשר אלימות מסוג זה ולטפל בנפגעה.

משרד מבקר המדינה ער לאתגרים שהתמודדות מסוג זה מציבה לפני העוסקים בנושא ומציין לטובה את פעילותם המסורה גם לנוכח הקשיים העומדים לפניהם בעת מילוי תפקידם - תקציב מוגבל, קשיים בגיוס כוח אדם מקצועי וקשיים רגשיים.

נתונים כלל-ארציים על טיפול במקרים של אלימות במשפחה בשירותי הרווחה ובמשטרה, 2016 - 2018

30

נשים מכלל הנשים שנרצחו על רקע אלימות במשפחה נרצחו על ידי בני זוגן

75

נשים נרצחו על רקע של אלימות במשפחה

67,299

תיקי עבירות במשפחה בין בני זוג נפתחו במשטרה

26,079

משפחות טופלו בנושא אלימות במרכזים למניעת אלימות ולטיפול באלימות במשפחה

3,859

נשים פנו בשל אלימות נגדן למוקד 118 - מוקד חירום חברתי במשרד הרווחה

* על פי נתוני משרד הרווחה (דוח לפי חוק חופש המידע לשנת 2018) ונתוני המשטרה (השנתון הסטטיסטי של משטרת ישראל ל-2018), בעיבוד משרד מבקר המדינה.